

Česko chudne

Autor: Vít Hradil, hlavní ekonom CYRRUS

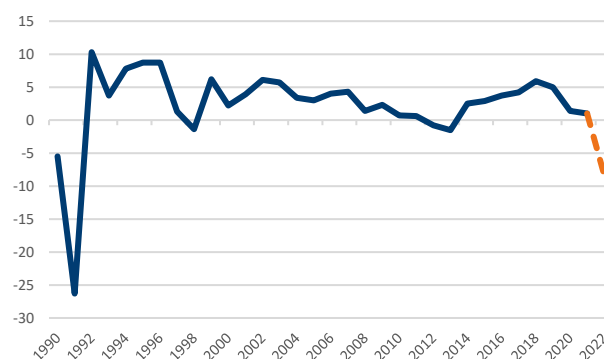
- Česko aktuálně prochází nejprudším propadem reálných mezd v rámci zemí OECD i své vlastní samostatné historie
- K udržení loňské životní úrovně bude letos Čechům chybět zhruba 170 mld. Kč
- Na základě historických zkušeností evropských zemí odhadujeme dopad tohoto šoku na kvalitu života společnosti
- V letech 2022-24 očekáváme zhoršení četnosti krádeží, spotřeby alkoholu, četnosti rozvodů, vnímaného zdravotního stavu, četnosti sebevražd, podílu mladistvých mimo školu i zaměstnání a důvěry ve vládu
- Neočekáváme naopak zhoršení úmrtnosti novorozenců, naděje dožití a četnosti vražd

Skokový pokles životní úrovně

Rychlý růst spotřebitelských cen, který Česko v uplynulých měsících zažívá, nemusí automaticky znamenat, že se Češi budou ve výsledku mít hůře. Všeobecné mírné zdražování je koneckonců v západních ekonomikách naprosto standardní jev, a je dokonce i cílem centrálních bank, včetně té české. Za normálních okolností ovšem růst cen bývá kompenzován stejným či rychlejším navyšováním průměrných mezd. Ačkoliv tak cenovky v obchodech každoročně hlásí vyšší cifry, ve srovnání s výplatami bývá zboží naopak čím dál dostupnější. V takovém případě pak hovoříme o růstu reálných mezd. **Ten byl v Česku realitou po drtivou většinu moderní historie země,**

jak ukazuje Graf 1. Výjimkou bylo období post-socialistické transformace a dále pak roky 1998 (-1,4 %), 2012 (-0,8 %) a 2013 (-1,5 %). Do této nevídané řady se nově zcela jistě přidá i rok 2022, ve kterém se **průměrná česká reálná mzda podle našeho odhadu propadne o drtivých 8,3 %.**¹

Graf 1: Reálná mzda v ČR (r/r v %)

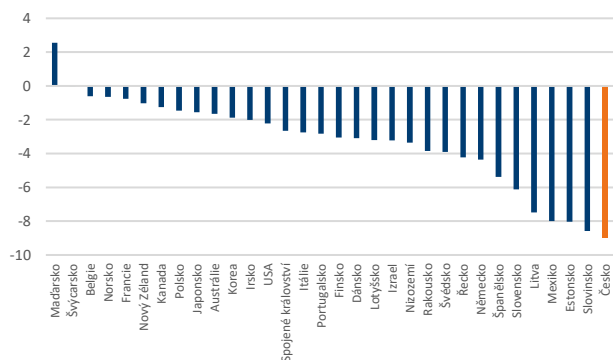
Zdroj: ČSÚ, CYRRUS

Hlavní důvody pro výrazný převis spotřebitelské inflace nad růstem mezd jsou podle nás dva. Svou roli sehrála **rusko-ukrajinská válka a z ní vyplývající geopolitický konflikt mezi Západem a samotným Ruskem.** Jedním z jeho důsledků bylo omezení dodávek ruských fosilních paliv do Evropy a následný dramatický růst jejich ceny. Druhou příčinou pak byla **pandemie onemocnění Covid-19.** Ta způsobila globální snížení nabídky, když docházelo k omezování výrobních a přepravních kapacit. Na tuto krizi vlády a centrální banky reagovaly razantním uvolněním hospodářských politik, když obyvatelstvu dopřávaly štědré podpůrné programy a snadný přístup k úvěrům. Tato opatření udržela zvýšenou poptávku, jejíž náraz na omezenou nabídku způsobil **všeobecný růst cenové hladiny.** Pokles reálných mezd tudíž zdaleka není jen českým

¹ ČNB ve své aktuální prognóze počítá s -9,4 %, MFČR pak s -7,2 %

specifikem, jak ukazuje Graf 2. Podle organizace OECD došlo ve třetím čtvrtletí roku 2022 k reálnému zchudnutí v drtivé většině sledovaných zemí, byť právě to české bylo bohužel nejvýraznější (-8,9 %).

Graf 2: Reálné mzdy v zemích OECD, 3Q2022 (r/r v %)

Zdroj: OECD, CYRRUS

Jak z pohledu historie Česka, tak i z mezinárodního srovnání tedy vyplývá, **že se rok 2022 v tuzemsku zapíše skutečně mimořádným skokovým poklesem reálné mzdy**. Objem mzdových prostředků, který by čeští zaměstnanci v roce 2022 museli dostat navíc, aby si zachovali životní úroveň z roku 2021, **dosahuje přibližně 170 mld. Kč. Právě o tolik se tedy letos budeme muset „uskromnit“**. Průměrnému českému zaměstnanci, který pracuje na plný úvazek, tak za celý rok 2022 **bude k dosažení předchozího životního standardu scházet přibližně 40 tisíc korun, tedy asi 3300 Kč měsíčně**. Jeho reálná kupní síla se tak **vrátí zpět v čase přibližně do roku 2018**.

Vliv na reálný život

Makroekonomické veličiny, jako je růst průměrné mzdy, HDP či celonárodní inflace, poskytují nejrelevantnější pohled na vývoj

celého národního hospodářství. Obvykle se ovšem nezabývají specifickými aspekty života konkrétních občanů a zůstávají tak poněkud **vzdálenými akademickými statistikami, pod kterými si lze obtížně cokoliv reálného představit**.

Opačným extrémem pak jsou osobní zkušenosti jednotlivých lidí, které sice mohou postihovat jejich životní situaci velice konkrétně, ovšem bývají zkresleny dalšími osobními specifiky a nelze je tak jednoznačně dávat do přímé souvislosti s makroekonomickým vývojem země. Příkladem budiž například medializované výpovědi některých občanů, kteří hovoří o úvahách o sebevraždě pod tíhou vlastní neúnosné finanční situace.² Jakkoliv mohou tato dramatická svědectví být výmluvná, nelze je dost dobře zobecňovat na celou společnost, jelikož **vždy mají svůj specifický nepřenositelný osobní kontext**.

Ambicí této analýzy je určité přemostění obou těchto přístupů. **Zůstává sice na makroekonomické úrovni a snaží se tedy odhadnout vliv skokového poklesu reálných příjmů na celou společnost, ovšem dává jej do souvislosti s aspekty skutečného života, které si lze snáze představit v reálném světě**.

Metodologický přístup

Ekonometrie, tedy vědecká disciplína zaměřená na statistické vyhodnocení ekonomických procesů, pro podobné účely nabízí několik nástrojů, přičemž každý z nich má své klady a zápory. **My v této analýze volíme techniku známou jako „Fixed Effect Model“**.

² Aktuálně viz například zde: https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/jarosl-ava-obermaierova-plyn-drahe-energie-sebevrazda.A221124_111315_lidicky_zar

[ava-obermaierova-plyn-drahe-energie-sebevrazda.A221124_111315_lidicky_zar](https://www.idnes.cz/zpravy/revue/spolecnost/jarosl-ava-obermaierova-plyn-drahe-energie-sebevrazda.A221124_111315_lidicky_zar)

Tento model využívá panelová data, což znamená, že sleduje sadu stále stejných pozorovaných subjektů – v našem případě států Evropské unie – napříč časem. Jeho hlavní výhoda spočívá v tom, že poměrně dobře dokáže vzít v patrnost, že se jednotlivé státy EU od sebe odlišují v mnoha různých ohledech a zároveň že celé evropské společenství prochází v jednotlivých letech vývojem, který je všem členským zemím do určité míry společný. Zjednodušeně řečeno tak tento model nepodléhá standardnímu zkreslení, když **nezaměňuje pouhou korelaci za kauzalitu**. Snaží se tedy postihnout skutečný dopad změn sledované proměnné – v našem případě poklesu reálných mezd – na jiné proměnné ve studovaných zemích. Nevýhodou tohoto modelu naopak je, že některé efekty nedokáže dostatečně přesně zachytit a mohou tak být mylně vyhodnoceny jako nevýznamné. Pro naše účely jej lze ovšem označit jako nástroj standardní a hojně využívaný.

S jistou dávkou zjednodušení lze pak naši metodologii popsat takto: na vzorku všech členských zemí Evropské unie v období od roku 1995 (či později, pokud neexistují takto dlouhé časové řady) odhadujeme, **jak citlivě indikátory životní úrovně v těchto státech reagují na změny v jejich reálné průměrné mzdě**. Následně tento efekt aplikujeme na námi očekávaný pokles reálné průměrné mzdy v Česku v roce 2022 (-8,3 %). Posledním krokem pak je přepočítání tohoto efektu na skutečné hodnoty vykazované Českou republikou. Výsledkem pak je **naš odhad toho, jak citelně se propad reálné mzdy v Česku může projevit v životech jeho obyvatel**.

Výsledky

Indikátorů, které se vztahují ke kvalitě života společnosti, existuje ve veřejně dostupných zdrojích značné množství. **Naše volba padla na 10 indikátorů, které podle našeho názoru poskytují dobrou představu o tom, jak silně může společnost být zasažena poklesem reálných mezd**. Z těchto 10 indikátorů jsme u 7 byli schopni identifikovat reakci na pokles reálné mzdy, u zbylých 3 nikoliv. U každého analyzovaného indikátoru reportujeme výsledky stejným způsobem – nejprve popíšeme samotný indikátor, následně uvedeme zdroj použitých dat, nejaktuálnější hodnotu vykázanou Českou republikou a poté představíme graf s výsledky. Ten ukazuje náš odhad efektu, který očekávaný propad české reálné průměrné mzdy z roku 2022 (tedy -8,3 %) může mít na dotyčný indikátor kvality života v letech 2022-24.

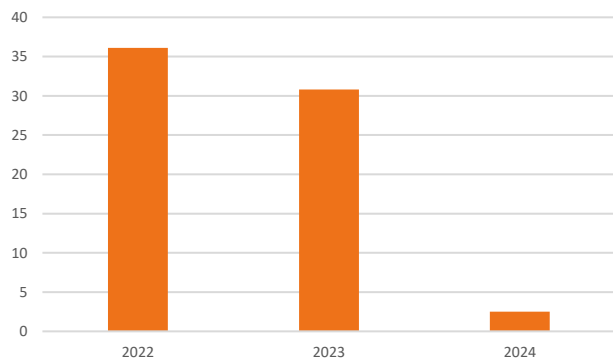
Krádeže

Popis: Roční četnost krádeží evidovaných policií na 100 tisíc obyvatel

Zdroj dat: Eurostat

Poslední známý údaj v ČR: 426,8 (2020)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Nárůst četnosti krádeží celkem o 69,4 na 100 tisíc obyvatel, tedy celkem o 7425 krádeží v letech 2022-24. Četnost krádeží narůstá nejvíce v prvním roce, zvýšená zůstává i ve druhém, k normálu se vrací ve třetím roce od poklesu reálných mezd

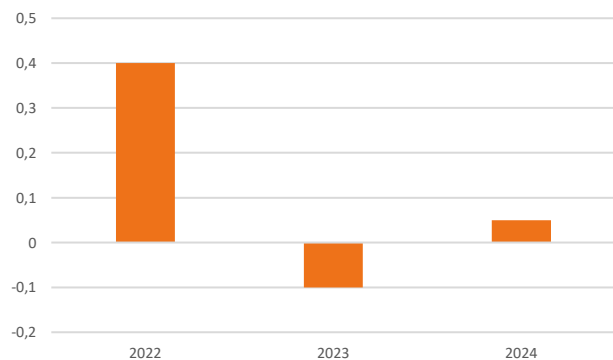
Spotřeba alkoholu

Popis: Roční spotřeba čistého alkoholu v litrech na osobu starší 15 let

Zdroj dat: OECD

Poslední známý údaj v ČR: 11,6 (2020)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Nárůst roční spotřeby o 0,35 litru čistého alkoholu na osobu v letech

2022-24. K nárůstu dochází v prvním roce po poklesu reálných mezd, následně naopak spotřeba klesá v roce druhém a k normálu se vrací v roce třetím

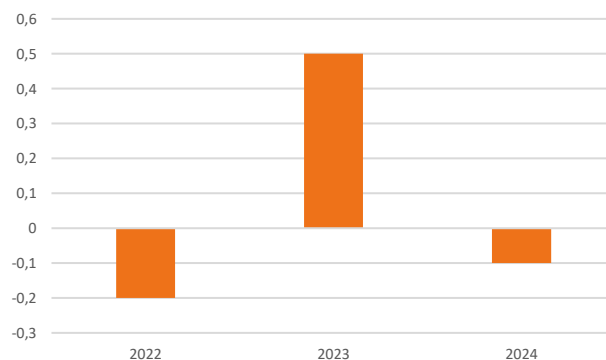
Rozvody

Popis: Roční četnost rozvodů na 1000 obyvatel

Zdroj dat: OECD

Poslední známý údaj v ČR: 2,0 (2020)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: nárůst četnosti rozvodů celkem o 0,2 na 1000 obyvatel, tedy o 2140 rozvodů v letech 2022-24. V prvním roce po poklesu reálných mezd rozvodovost naopak klesá, poté strmě narůstá v roce druhém, a ve třetím roce opět poklesne

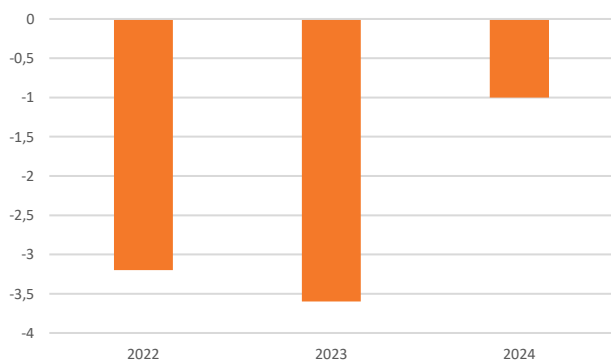
Subjektivně vnímaný zdravotní stav

Popis: Podíl respondentů ve věku 16+, kteří hodnotí svůj zdravotní stav jako „velmi dobrý“ či „dobrý“

Zdroj dat: Eurostat

Poslední známý údaj v ČR: 63,0 % (2021)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Pokles podílu respondentů, kteří hodnotí svůj zdravotní stav jako „velmi dobrý“ či „dobrý“ o přibližně 3 % v prvním roce po poklesu reálné mzdy a přibližně 3,5 % v roce druhém. I ve třetím roce zůstává tento podíl mírně snížený, zhruba o 1 % oproti předchozímu normálu

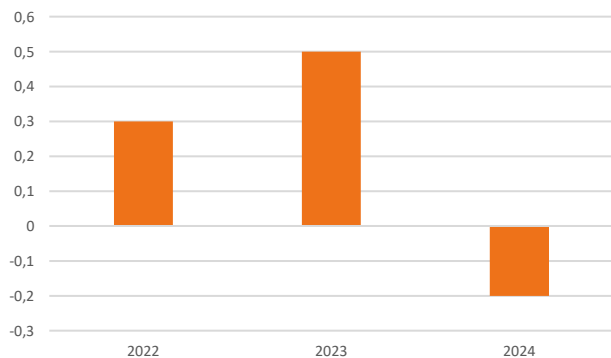
Sebevraždy

Popis: Roční četnost sebevražd na 100 tisíc obyvatel

Zdroj dat: Světová zdravotnická organizace

Poslední známý údaj v ČR: 9,48 (2019)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Nárůst četnosti sebevražd celkem o 0,5 na 100 tisíc obyvatel, tedy o 54 sebevražd, v letech 2022-24. Četnost narůstá v prvním roce po poklesu reálné mzdy, dále roste v roce druhém a naopak klesá v roce třetím

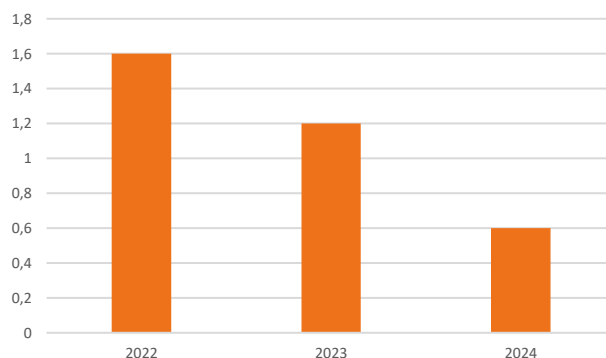
Mladiství mimo školu i zaměstnání

Popis: Podíl mladistvých ve věku 15-24 let, kteří nejsou studenty ani zaměstnanci

Zdroj dat: Světová banka

Poslední známý údaj v ČR: 6,5 (2021)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Nárůst podílu mladistvých mimo školu i zaměstnání celkem o 1,6 procentního bodu, tedy o 15 337 mladistvých, v prvním roce po poklesu reálných mezd, podíl zůstává zvýšený i v roce druhém a třetím

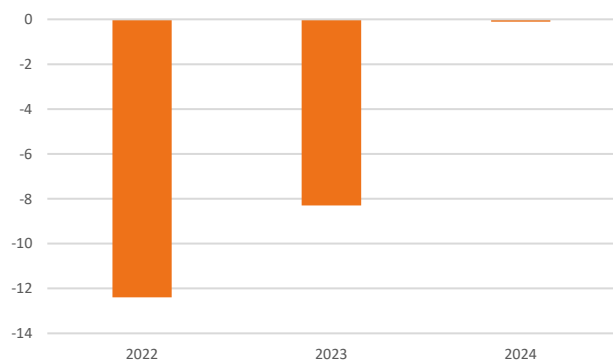
Důvěra ve vládu

Popis: Podíl respondentů, kteří odpoví „Ano“ na otázku „Máte důvěru ve vládu této země?“

Zdroj dat: OECD

Poslední známý údaj v ČR: 28,4 % (2021)

Odhad efektu propadu reálných mezd:

Interpretace výsledku: Pokles důvěry ve vládu o 12,4 procentního bodu v prvním roce po poklesu reálné mzdy, důvěra zůstává snižená i v roce druhém, k normálu se vrací v roce třetím

Úmrtnost novorozenců

Popis: Počet novorozenců, kteří se nedožijí 1 roku věku, na 1000 živě narozených

Zdroj dat: Světová banka

Poslední známý údaj v ČR: 2,3 (2020)

Interpretace výsledku: Nebyl nalezen efekt poklesu reálné mzdy na úmrtnost novorozenců

Naděje dožití

Popis: Přepokládaná délka dožití nově narozených

Zdroj dat: Světová banka

Poslední známý údaj v ČR: 78,2 let (2020)

Interpretace výsledku: Nebyl nalezen efekt poklesu reálné mzdy na naději dožití

Vraždy

Popis: Roční četnost vražd evidovaných policií na 100 tisíc obyvatel

Zdroj dat: Eurostat

Poslední známý údaj v ČR: 0,53 (2020)

Interpretace výsledku: Nebyl nalezen efekt poklesu reálné mzdy na četnost vražd

Závěr

Česko se v roce 2022 v důsledku dozvuků pandemie a války na Ukrajině potýká s **razantním poklesem reálných příjmů obyvatel**, když růst průměrné mzdy ani zdaleka nestačí na pokrytí růstu cen. V rámci zemí OECD byl ve třetím čtvrtletí roku 2022 propad českých reálných příjmů dokonce **nejhlubší ze sledovaných zemí**, když dosáhl -8,9 %. Za celý rok počítáme s hodnotou -8,3 %, což bude s výjimkou období post-socialistické transformace **suverénně nejhorší výsledek v moderní historii Česka**. K zachování životní úrovně z roku 2021 tak bude Čechům podle našeho odhadu ve mzdách **scházet celkem zhruba 170 mld. Kč**, tedy na každého průměrného zaměstnance přibližně 40 tisíc Kč ročně, tedy 3300 Kč měsíčně. Kupní síla průměrného Čecha se tak skokově **vrátí zhruba na úroveň roku 2018**.

Pokles reálné mzdy, obzvláště pak takto výrazný, se nevyhnutelně projeví i na kvalitě života obyvatel. Na základě zkušeností, které země Evropské unie s dopady změn reálné mzdy v uplynulých desetiletích mají, jsme se pokusili odhadnout, **jak citelně se propad příjmů může projevit na české společnosti**. Pro tento účel jsme se pokusili vyčíslit, jak silný může být dopad očekávaného poklesu reálných mezd v roce 2022 na **deset indikátorů kvality života v následujících třech letech**. Podle našich výsledků **lze zhoršení očekávat u sedmi z nich, zatímco zbylé tři by měly zůstat nedotčeny**.

Četnost krádeží evidovaných policií by vlivem propadu příjmů měla narůst celkem o zhruba 7400, přičemž nejsilnější nárůst připadá na rok

2022, méně pak na rok 2023, a návrat k normálu lze čekat v roce 2024.

Spotřeba alkoholu by měla narůst celkem o 0,35 litru čistého alkoholu na osobu a rok, přičemž celý efekt je koncentrován do roku 2022, naopak v roce 2023 následuje mírný pokles.

Četnost rozvodů by měla narůst celkem o zhruba 2100, přičemž v letech 2022 a 2024 jich oproti normálu bude naopak méně, ovšem v roce 2023 výrazně více.

Podíl Čechů, kteří kladně hodnotí svůj **zdravotní stav**, bude v roce 2022 nižší o zhruba 3 procentní body, v roce 2023 o 3,5 procentního bodu a ještě v roce 2024 o 1 procentní bod.

Četnost sebevražd v Česku naroste celkem o 54, přičemž k nárůstu dojde již v roce 2022, výrazněji pak v roce 2023 a naopak k poklesu dojde v roce 2024.

Podíl **mladistvých, kteří nedocházejí ani do školy, ani do zaměstnání**, naroste v roce 2022 o přibližně 15 tisíc a tento počet se bude v následujících letech snižovat.

Důvěra obyvatel ve vládu se v roce 2022 sníží o 12,4 procentního bodu, v roce 2023 zůstane nižší o zhruba 8 procentních bodů a k normálu se vrátí v roce 2024.

Úmrtnost novorozenců, naděje dožití a četnost vražd by neměly propadem reálných mezd být ovlivněny.

Upozornění

Dokument byl zpracován společností CYRRUS, a.s., obchodníkem s cennými papíry, se sídlem Brno, Veveří 111 (dále jen „společnost“). Společnost je členem Burzy cenných papírů Praha, a.s. a Frankfurt Stock Exchange (FWB) – Deutsche Börse. Společnost podléhá regulaci a dohledu České národní banky. Dokument je určen pouze pro reklamní účely a nebyl vytvořen za účelem komplexního průvodce investicemi. Poskytuje pouze krátký přehled o jednom z investičních produktů v současné nabídce. Dokument nenahrazuje odborné poradenství k finančním nástrojům v něm uvedeným, ani nenahrazuje komplexní poučení o rizicích. Dokument je určen výhradně pro počáteční informační účely a společnost důrazně doporučuje investorům podstoupit investiční a/nebo právní a/nebo daňové poradenství před tím, než učiní investiční rozhodnutí. Informace obsažené v tomto dokumentu nelze považovat za radu k jednotlivé investici, ani za daňovou nebo právní radu. Pokud se v dokumentu hovoří o jakémkoliv výnosu, je vždy třeba vycházet ze zásady, že minulé výnosy nejsou zárukou výnosů budoucích, že jakákoliv investice v sobě zahrnuje riziko kolísání hodnoty a změny směnných kursů a že návratnost původně investovaných prostředků ani výše zisku není, pokud v textu dokumentu není uvedeno jinak, zaručena. Investoři mohou získat při prodeji uvedeného investičního nástroje před datem splatnosti nebo při splacení investičního nástroje částku nižší než částku investovanou. Potenciální ztráta je omezena na původně investovanou částku. Informace jsou založeny na hrubé výkonnosti před zdaněním. Tento dokument obsahuje příklady vytvořené na základě analýzy scénářů vývoje podkladových instrumentů. Očekávání a predikce analytiků a strategií nejsou spolehlivým indikátorem budoucího vývoje tržního kurzu dotčených investičních nástrojů.

Příklady jsou založeny pouze na hypotetických předpokladech a neumožňují jakýkoli závěr o budoucím vývoji ceny investičního nástroje. Zdanění je závislé na osobních poměrech každého investora a podléhá zákonným předpisům a dohledu příslušných úřadů. Tento dokument byl připraven s náležitou a patřičnou pečlivostí a pozorností, společnost však neposkytuje garance či ujištění, ať výslovné nebo předpokládané, o jeho přesnosti, správnosti, aktuálnosti nebo úplnosti. Z informací v tomto dokumentu není možné odvozovat žádná práva ani povinnosti. Informace o společnosti a podrobné informace o pobídkách a střetech zájmů naleznete na www.cyrrus.cz v sekci O společnosti. Tiskové chyby vyhrazeny. Obsah dokumentu je chráněn dle autorského zákona, majitelem autorských práv je společnost. Společnost zakazuje zveřejnění a šíření dokumentu bez jejího písemného souhlasu. Společnost nenese odpovědnost za šíření nebo uveřejnění dokumentu třetími osobami.

Uzávěrka statistických dat: 28.11.2022

Investujte. CYRRUS

V roce 1995 jsme se vydali na cestu brokera. 25 let obchodujeme s cennými papíry, staráme se o své klienty, reagujeme na dění ve světě a rozvíjíme se. Díky tomu vám můžeme přinášet stále nové služby a inovativní možnosti investování. Jsme CYRRUS.

[Loga ke stažení](#)

[Obecné fotografie](#)

Název společnosti
píšeme velkými
písmeny a
neskloňujeme.

Vyslovujeme
[CYRRUS].

WWW.CYRRUS.CZ

Vít Hradil
Hlavní ekonom CYRRUS

277 021 816
vit.hradil@cyrrus.cz

[Fotografie](#)

Ing. Anna Píchová
Vedoucí analytického oddělení CYRRUS

538 705 765
anna.pichova@cyrrus.cz

[Fotografie](#)

Tomáš Pfeiler, CFA
Portfolio manažer CYRRUS

277 021 819
tomas.pfeiler@cyrrus.cz

[Fotografie](#)